

Graf 3 (maj 1998)



En gåtur med Borges

Af NICKI HANSEN

'Mit liv er historie. Jeg er træt af historie -

Love Shop

- **For den gode ordens skyld**
- Der er flere ting, der bør bemærkes. Sådan for den gode ordens skyld, De ved. For det første, at jeg er en epigon i dette skrift. Et skrift, der ikke vil finde sig til rette mellem causeriet, beretningen, interviewet og løggen. (Epigon: en der uden originalitet følger i en betydningsfuld forgængers fodspor; en eftersnakker, red.)
- For det andet, at dette er en opfordring til ikke at læse skriften her, men i stedet gå til Jorge Luis Borges selv. 'Epigoneriets' natur og berettigelse er jo den, altid og ubehjælpeligt at henvise til det, der er *bedre*. Dette gælder både i litteraturen og i livet. Bare så De ved det. Således er de kristne Jesu epigoner, de aldrig flyvende pingviner er fuglenes, og jeg er blot en epigon, en dårlig udgave af Borges, Oleg Popov og givetvis også Poul Glargaard. Epigonen er da en parodi, og ikke nødvendigvis en særligt morsom sådan.
- Så før eller siden må De gå til Borges. Det er både De, han og jeg bedre tjent med. Det er jo ham, der har bidraget med det hele. Måske undtaget et vist mål patos, som, antager jeg, må være verdens almisse til mig.
- For det tredje, at dette skrift tager sit udgangspunkt i et møde, jeg havde med Borges for ti år siden. Jeg var ung dengang (også dengang) og ivrig. Resultatet blev en bunke notater, der skulle danne grundlag for et interview med henblik på umiddelbar offentliggørelse i et nu afsjælet blad.
- Grundet en dovenskab, der var, og stadig er, større end min iver, blev dette interview ikke renskrevet eller offentliggjort med det samme. Renskrivningen fandt først sted i 1991's kedelige sommer, hvor Jugoslavien blev uanstændigt, hvor der hverken var VM eller EM i fodbold, og hvor jeg for første gang svømmede.
- Jeg havde på det tidspunkt kun notaterne og en svag erindring om mødet tilbage. (Eller værre: Notaterne og min svage erindring er fyldestgørende, og der skete ikke mere; slet ikke af betydning). Det er, som det vil gå op for Dem, ikke meget. Jeg sætter min lid til, at lidt også har ret. Offentliggørelsen finder først sted nu.
- Man kan da (og med rette) spørge på hvilken foranledning det sker; er man også grov nok til at gøre det, må jeg svare, at jeg ikke ved det.
- Det er nøjagtigt ti år siden vi mødtes. Hvis De vil lægge noget i det.
- Det var i Borges' dødsår. Hvis De vil lægge noget i det.

- Eller også er det i anledning af, at Borges var til, at Borges var blind eller måske, at Borges skrev. Hvis De vil lægge noget i det.
- Ligealdrigt hvad, må det stå for Deres egen regning.

- **For nogens skyld**
- Hvorom alting er. Alt dette er for nogens skyld. Hvem ved jeg ikke, men jeg håber, det er for Deres.
- Vi mødtes en eftermiddag i Genève, hvis det er af interesse. Interviewet burde have foregået på det tysk, Borges holdt mere af, end han mestrede. I stedet måtte vi ty til engelsk. Borges foreslog en spadseretur, hvis jeg ville godtage hans tempo. Jeg ville nødtigt sige ham imod, og jeg var dog ingen rapfodet Achilles, han alt andet lige ingen skildpadde. Vi gik altså.
- Hans gang står stadig klart for mig. Det skyldtes ikke blindheden. Det havde altid været sådan. Han havde bare denne ubestemte, let famlende gang, som havde det altid lige sneet, der hvor han gik. Han brugte en stok, men jeg tror ikke, den var nødvendig.

- **Borges om litteratur**
- Jeg spurgte, i iver og entusiasme:
- *Hvad er litteratur?*
- Borges bøjede nakken tilbage. Jeg gjorde det samme og så de skyer, der er så særlige for Genève. Han sagde:
- Et stort spørgsmål, i sagens natur. Litteratur er en rigdom og en monoton. Variationer over et tema. En gentagelse af det samme på en anden måde.
- *Kan De uddybe det?*
- *Jeg kan ikke, men jeg blev engang - før krigen tror jeg - fortalt af en bekendt, hvis navn ikke er optegnet noget sted, at hans fader havde forladt ham, mens han endnu var spæd. Faderen var taget til London for at lede efter en ven. I London hørte han om en bog, jeg ved ikke hvilken, som betød meget for ham. Han tog til Edinburgh efter den, men i Edinburgh fik han fortalt, at den var i Stockholm. Han rejste til Stockholm, hvor man sagde, at bogen var i Edinburgh. Og så fremdeles.*
- *Snart havde han glemt alt om sit nyfødte barn, sin kone, hele sit gamle liv. Han blev ved med at rejse frem og tilbage, mens årene gik. Til sidst glemte han bogen; eller fandt én, som han troede var den; eller fandt en helt tredje. Det kommer ud på ét. Han rejste frem og tilbage, mens byerne ændrede sig. Til sidst holdt han op.*
- *Er det en uddybning?*
- Det ved jeg ikke. Det er en historie.

- **Borges om identitet**
- *Et af Deres forfatterskabs store temaer, synes at være identitet. Jeg tænker på 'Teologerne', jeg tænker på 'De runde ruiner', på Averroes i Cordoba for den sags skyld. Har de nogle kommentarer dertil? Hvad er identitet?*
- Identitet er det samme. Til hver en tid det samme, ganske ubehjælpeligt, og ikke noget andet. Måske findes noget andet ikke.
- *Er vi da identiske?*
- Hvad tror De selv?
- Jeg tænkte mig om.
- *Jeg tror, at De er Dem, og at jeg er mig.*
- Han ventede kun lidt med at svare:
- Det tror jeg også.
- Fra broen, vi var kommet til, kiggede jeg ned i vandet med en mistanke om, at han (den blinde) med vilje havde ført os til denne flod. Jeg sagde:

- *Men flyder alt da ikke? Jævnfør Heraklit og Dem selv. Hvis alt flyder og forandres, hvordan kan noget så være det samme?*
- Præcis derfor, formoder jeg. Alt flyder. Alt er det samme.
- (Jeg indskyder her, just inde i 1996: Alt flyder, alt er det samme. Det kan - og tag De det som en art udfordring, en slags gåde - forstås uden at være en selvmodsigtelse. Faktisk).

- **Borges om skyer**
- Jeg stirrede stadig ned i vandet og så skyerne deri. En klodset association fik mig til at spørge:
- *Holder De af skyer?*
- Det tror jeg ikke. De rummer næppe nogen fascination for mig. Heller ikke, da jeg stadig kunne se. Desværre, når nu så mange ser så meget deri. Får skyerne til at ligne så meget. Det gør dem måske en smule litterære. De minder om litteratur. Man kan få noget ud af dem eller snarere få noget af dem.
- *Hvad kan man da få af litteraturen?*
- Billeder af verden. Gode billeder af verden. Til tider endda bare verden, som den nu er. Kompleks, forvirrende, kærlig, støvet, nådefuld, som en mønt, som et navn, stribet og tung. Hvad kan man ikke få af litteraturen?
- (Dengang opfattede jeg det som et retorisk spørgsmål og svarede ikke. Burde jeg have vidst bedre?).
- *Hvordan afbilder litteraturen verden?*
- Ved på sin vis, i et vist omfang at være som den.
- *Vil De sætte lighedstegn mellem litteratur og verden. Er der ingen væsentlig forskel?* Fortsatte jeg.
- Kan De finde en?

- **Borges om alderdom**
- Jeg bemærkede, at mørket var forestående, og spurgte ikke uden en vis stolt og dum sans for symbolik:
- *Mere personligt, hvad betyder så alderdommen for Dem?*
- Måske bare det, at jeg har fået mine mistanker bekræftet. Måske bare det, at tingene er på den måde, som jeg formodede.
- *Hvordan er de da - tingene?*
- Som en kriminalroman, hvis løsning er indlysende. Det eneste, alderdommen lærer én, er, at man ikke overraskes. Som gammel gentager man sig selv som ung, mens man som ung tror, at man ikke gentager nogen. Det er der intet nyt i. Alderdommen gør bare én bevidst om gentagelsen. Af kærligheden, af bogen og af verden. Alderdom er en afstand, der kan minde om en tanke.
- Jeg opgav i en pludselig træthed at indvende, at dette næppe kunne forstås udenfor alderdommen. Nogen burde foretage denne indvending i dag. Eller i morgen for den sags skyld.
- Et tusmørke var faldet. Borges blev hentet af sin sekretær. Der var meget mere, jeg ville have spurgt om. Men der var ikke mere tid, så jeg brændte i min stedsegrønne patos inde med spørgsmålene om, hvorfor litteraturen er så fascinerende, om hvor skyerne skal hen, og om hvorfor lykken er så lunefuld. Hvis den da overhovedet er det? Sekretæren var spinkel ved siden af ham og stokken.
- Det var min gåtur med Borges. Og så dén måde at gå på.

- **For høflighedens skyld**
- Jeg beklager. Det gør jeg måske ikke rigtigt, men for høflighedens skyld:

Jeg beklager, at jeg ikke er intelligent nok til at drage en konklusion på dette interview. Ikke fordi det egentligt er rodet eller kaotisk. (Sådan forekom det mig engang, men det passer ikke). Men hvad skal man konkludere? Prøv selv. Det er sværere end som så. Hvad skal man sige dertil? Et citat har man jo altid, i mangel af bedre:

- *Nu er alt det nære fjernt.* Det var Goethe. Og Borges.